

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Uredništvo v Alojzijevišču, upravništvo v Marijanišču.

Kakšen je dober zvon?

Mnogo tisočakov gre iz žepa našega ljudstva, ki rado kaj žrtvuje za lepo zvonjenje. Žal, da se semintja daje denar za manj vredno blago. Ako uvažujemo, da traja zvon več stoletij, sprejeti bi ga smeli le tedaj, če ga strokovnjaška ocena potrdi kot dobrega. Toda pri nas je zvonoslovje zelo zanemarjeno; zadovoljni smo z vsem, kar pride iz livarne. Kakor je naprava novih orgel pod kontrolo, tako naj bi bila tudi naprava novega zvonjenja.

Pripomniti je, da zvonar sam ni merodajen pri vlivanju novih zvonov. Treba se je posvetovati z glasbeniki, ki so teoretično in deloma tudi praktično izvedeni v zvonoslovju. Ti naj stavijo pogoje, katerim se mora pokoriti zvonar. Naredi naj se pismena pogodba gledé tvarine, glasu, cene, vožnje in drugih pritiklin. Ako ni natančne pogodbe, pridemo lahko v zadrego, ki se je težko spraviti iz nje brez škode.

Kakšen je torej dober zvon?

I. Prva reč je tvarina. Baker in cin sta oni dve kovini, iz katerih sestojijo zvonovi. Bakra se jemlje 78°/_o, cina 22°/_o. Iz združenja obeh nastane bronovina, ki se odlikuje po izredni trajnosti. Slaba kovina bi se samoumevno ob močnih udarcih na zvonove stene kmalu razletela. Najboljši je dvakrat rafinirani angleški baker in bankocin. Primes drugih snovi (svinea, antimona, cinka itd.) škoduje trpežnosti zvona in njegovemu glasu.

Ali je bilo starim zvonovom primešano tudi srebro? Med ljudstvom se sliši dostikrat o tem ter bi znalo biti nekaj resničnega. O malem zvonu na Dobrávi pri Kropi se na prim. trdi, da je vlit iz starih „evangare“. O velikem zvonu v Smedniku isto trdijo. In tako še o marsikakem drugem. Govorica o srebru izhaja odtod, ker imajo zvonovi tuintam jako čist in mil glas. Toda iz glasu še ne moremo sklepati, da se nahaja med bronovino res tudi srebro. Preiskovali so tvarino starih zvonov, pa se ni našla druga kovina v njih, nego baker in cin. Zvonar Grassmayr v Wiltenu na Tirolskem

je nedavno prelil mali zvon, ki je visel nad streho otoške cerkve na Bledu. Zvon je bil iz leta 1534, ter je mnogo prestal, ker je zvonil ž njim vsak romar. Grassmayr je naredil novi zvon popolno po starem, toda pri preli-vanju ni našel nikakega sledu o srebru. Vendar imamo dokaze, da ljudska govornica gledé srebra v zvonovih ni baš brez podlage. Za francoske pre-kucije so iz razbitih zvonov kovali denar, ki so mu rekli sou. V tem drobižu so se nahajali tuintam srebrni ostanki. Toda splošno se ni zasledilo v starih zvonovih nikakega srebra. Čemu tudi? Zvon ima brez srebra prav tako dober glas, kakor bi ga imel s srebrom. Bronovina je sicer bolj kompaktna, ako jej je primešano srebro, druge prednosti pa tak zvon nima.

Ker se odlikuje bronovina po svoji trajnosti, vlivajo iz nje tudi topove. Zato kupujejo zvonarji topove ter delajo iz njih zvonove. Veliki zvon pri sv. Joštu nad Kranjem, vlit leta 1834., sestoji iz raztopljenih turških topov. Svetni vladarji so mnogokrat cerkvam darovali nerabne topove, ali take, ki so bili vpljenjeni v vojski. Cesar Leopold I. je cerkvi Gospa Sveta (Maria Saal) na Koroškem podaril več topov, iz katerih se je vлил ondotni veliki zvon leta 1687. Ta mogočnjak tehta 118 starih stotov in se sliši s svojim Fis-glasom daleč naokoli.

II. Zvon mora biti pravilno vlit. Ponesrečen zvon ne dela časti ne zvonarju, ki ga je vлил, ne občini, ki ga je sprejela iz livarne. Ne ostane drugega, kakor da se vlije še enkrat. Toda vesten zvonar uredi vse tako, da ga delo hvali. On ne uporablja le najboljše tvarine, temveč ima tudi de-lalnico kolikor moč dobro opravljeno. Skrb ga je, da kurjava v peči ne vpliva neposredno na metal. Ali z drugo besedo, da se vročina ne stika direktno z bronovino. Za kurjavo rabi suh bukov les ali oglje iz lesa. (Schiller omenja v svoji pesmi o zvonu „Fichtenholz“, a to nam ni mero-dajno). Baker in cin se morata pri topljenju dobro premešavati; ako bi se ne, ostalo bi na vrhu preveč cina, ker je lažji kakor baker. Mnogo slabša kurjava je premog. Ob kurjavi s premogom se delajo žvepleni plini, ki ško-dujejo bronovini. Poslednja se preveč ožge ter izgubi na trajnosti.

Če ni bilo pri vli-vanju nobene napake, ima zvon pravilno obliko in pravi-glas. Le oni zvon je dober, ki ne potrebuje, ko so ga vzdignili iz jame, nobene poprave. Osnaži se in nekoliko zlika, pa je gotov. Zato so zvonovi starih mojstrov še vedno umetniške vrednosti. Stari mojstri so namreč oddajali zvonove take, kakršni so prišli iz livarniške jame. Očistili so jih le žlindre in grap, kajti glavna skrb jim je bila kakovost glasu, ne pa leskeča vnanja oblika. Dandanes je šestokrat drugače. Občudujemo nove zvonove, kako se svetijo, kako so obloženi z napisi in okraski. Toda vsa ornamentika ne pomaga nič, ako nam glas ne ugaja. Zakaj ni mogoče vsakega zvonarja hvaliti? Ker zvonu ne zna dati že ob njegovem rojstvu zahtevanega glasu. Pili ga in pili, da bi mu vsilil glas, ki ga mora zvon imeti. Po daljšem trudu je glas vsaj približno zadet, a zvon je oškodovan na polnodonečem odmevu. In zakaj? Vnanja bronovina, ki bi ji lahko rekli zvonova koža ali skorja, mora ostati cela. Ta skorja je bolj trda, nego notranja bronovina, služi zvonu kot oklep ter ga varuje razpoka. Vsled piljenja pa postane

tanjša in posledica je, da se oškoduje zvon ne le na resonanci, ampak tudi na trpežnosti. Iz tega se tudi sklepa, da preveč sijajno likanje zvonu ne koristi. Če bi bil zvon še tako lep na vnanje, prevleče ga vendar polagoma vsled vpliva zraka in vlage ona zelenkasta barva, ki jej pravijo „pátina“. Sijaj torej ni glavna reč, ampak glas. Ko je zvon obešen v zvoniku, ga malokdo vidi, a vsak ga sliši.

III. Dober zvon mora imeti pravilen glavni ton. Zvonar nam mora vlti zvon natančno z onim glasom, ki smo se pogodili zanj. Da je glas res tisti, spoznamo na enostaven način. Na spodnji zvonov obseg, na takozvani obroč se pritisnejo ubiralne vilice z onim glasom, ki ga mora zvon imeti. Ako zvon odgovori v omenjenem glasu, je znamenje, da je glavni ton zadet.

Kakošne glavne tone naj imajo zvonovi?

Za dva zvonova so priporočljivi glasovi:

ut re = 1, 2 = velika sekunda;

ut mi = 1, 3 = velika terca;

re fa = 1, 3 = mala terca.

Neumesten je interval mi fa, ki tvori polton. Tudi preveč oddaljeni glasovi ne delajo prijetnega vtiska, ker je med njimi prevelika vrzel. Zato so pri dveh zvonovih nerabne kvarte, kvinte, sekste ter samoumevno tudi septime in oktave.

Za tri zvonove:

ut re mi = 1, 2, 3 = prima, sekunda, terca;

ut re fa = 1, 2, 4 = prima, sekunda, kvarta;

ut mi sol = 1, 3, 5 = prima, velika terca, kvinta (dur-trizvok);

re fa la = 1, 3, 5 = prima, mala terca, kvinta (moll-trizvok);

mi sol la = 1, 3, 4 = prima, mala terca, kvarta.

Za štiri zvonove:

ut re mi sol = 1, 2, 3, 5 = prima, sekunda, terca, kvinta;

ut mi sol la = 1, 3, 5, 6 = prima, terca, kvinta, seksta;

ut mi sol si = 1, 3, 5, 7 = prima, terca, kvinta, mala septima;

re fa sol la = 1, 3, 4, 5 = prima, terca, kvarta, kvinta.

Za petero zvonov:

ut re mi sol la = 1, 2, 3, 5, 6 = prima, sekunda, terca, kvinta, seksta;

ut re fa sol la = 1, 2, 4, 5, 6 = prima, sekunda, kvarta, kvinta, seksta;

re fa sol la ut = 1, 3, 4, 5, 7 = prima, terca, kvarta, kvinta, mala septima.

Opazki. 1. Vrsta glasov 1, 2, 3 daje melodično, vrsta 1, 3, 5 harmonično zvonjenje.

2. Oktava, ki ni nič drugega, kakor osem stopinj višje ležeča prima, naj se ne uporablja pri napravi novega zvonila. Mesto nje naj se uporablja seksta.

IV. Sedaj pridemo do jako važne četrte točke. Ni dovolj, da ima zvon pravilen glavni ton, treba je še nekaj drugega. Zvon namreč ne poje samo v glavnem tonu, temveč odmevajo iz njega tudi postranski glasovi, ki morajo tvoriti z glavnim glasom harmonijo. To so vedeli, akoprav ne

natanjko, že glasbeni teoretiki trinajstega stoletja. Francoski dominikanec Vincencij Bellovacensis († 1264) piše: „Campana in tribus si pulsetur locis, tres habere sonos invenitur. In fundo medioerem, in medio graviorem, in extremo subtiliorem.“ (Zvon ima, ako se vdari nanj na treh krajih, troje glasov. Ob dnu odmeva bolj mirno, v sredi rezkeje, ob vrhu tanje).

Ta trditev je seveda preveč splošna in zato nezadostna. Vendar spoznamo iz nje, da so že stari imeli pojme o postranskih glasovih, ki se čujejo iz zvonov. Dandanes veljajo v tem oziru sledeča pravila:

1. Vsak zvon ima poleg glavnega glasu najmanj en višji in en nižji glas.

2. Višji postranski glas je velika ali mala terca, nižji postranski glas pa spodnja oktava glavnega tona.

3. Pri dobrem zvonu odmevata razven terce in spodnje oktave tudi kvinta in gorenja oktava. Zato se sliši, čeprav poje sam, kakor da bi pel s polnim akordom. Mnogokrat čujemo med ljudstvom: „Ta zvon ima lep glas“. Ljudstvo hoče reči, četudi se tega ne zaveda, da tvorijo postranski glasovi zvona z glavnim tonom prijetno harmonijo.

4. Zvon je dober, ako soglašajo postranski toni sami med seboj in med glavnim tonom.

5. Zvon je slab, ako ne soglašajo postranski toni sami med seboj in med glavnim tonom.

Sklepamo z željo, da bi se pri naročevanju novih zvonov vršili kolikor moč natančni dogovori. Vsaka pogodba naj ima tudi dostavek, da se novo zvonjenje sprejme iz livarne le v tem slučaju, ako je zadoščeno vsem točkam pogodbe.

Josip Lavtižar.

Deset zapovedi za cerkvene pevce.*)

I. Če ti je Bog dal glas in zmožnosti, rad poj pri božji službi. Pevaj pa v prvi vrsti radi Boga; vsi drugi oziri (hvala, plača) so manj vredni.

II. Redno in točno hodi k izkušnjam, ker one so predpogoj lepšega petja v cerkvi. Mirno zavzemi prostor in pazi na vsak migljaj pevovodje. Pri izkušnji ne govôri; ta čas ni za šale, marveč za resno delo.

III. Pazi na list, da se ne omaže ali pretrga; ko je petje končano, obrni (če treba) glas na prvo stran in ga oddaj.

IV. Redno prihajaj k petju v cerkev, tiho stopaj po koru; prišedši na kor, poklekni z enim kolenom do tal, če veruješ v pričujočnost Jezusovo v presv. Zakramentu in pojdi na svoje mesto, in ostani ondi do konca.

V. Na koru govôri le to, kar je res potrebno. Prazno govorjenje, šale in smeh niso za hišo božjo; kdor misli iz takih ozirov prihajati na kor, naj raje takoj izostane, da ne bo žalil Boga v tistem trenutku, ko ga ima proslavljati.

VI. Med blagoslovom poklekni, pri štirih glavnih delih obudi dotična čuvstva, sicer nisi deležen sv. maše.

* V neki pevski sobi visé ta pravila. Ker menimo, da so koristna vsakemu pevskeemu zboru, zato je priobčimo.

VII. S kora gredé se drži reda, prednost naj imajo deklice. Tiho stopaj po stopnjicah in cerkvi, pred izhodom se zopet pokloni sv. R. Telesu, da boš ljudstvu v izpodbudo in ne v pohujšanje.

VIII. V drugih cerkvah poj le tedaj, ako te ne potrebuje domača; vsemu človek ne more kaj. Ljubezen in navdušenost naj te navdaja za domačo cerkev.

IX. Obnašanje med člani zbora bodi vsikdar dostojno in olikano, sirovost in podlost bodita popolnoma izključeni. Bolje je, da se ne poje nič, nego da se žali nравstvenost in Bog.

X. Vestna skrb ti bodi, da pri izkušnjah in v cerkvi vršiš svoj posel na najpopolnejši način. Za Boga je najboljšo komaj dobro. Tudi pazi na glas, da se ne pokvari; po izkušnji ne pojdi takoj na mrzli zrak.

Bog in sveta Cecilija!

Mozartova maša v C-molu.

122 let je že preteklo, odkar je komponirana ta maša. Po poroki s Konštanco Weber (dne 4. avg. l. 1782.) jo je pričel Mozart zlagati. Napravil je namreč pred poroko obljubo v srcu, da zloži novo mašo, če srečno privede Konštanco kot svojo zakonsko ženo v Solnograd. 4. jan. 1783. je že pisal očetu, da ima polovico maše izgotovljene. Druga nujnejša dela, ki so mu tudi gmotno več donesla, so zadržala nadaljevanje te maše. Zgotovil pa je Mozart tedaj sledeče točke: Kyrie, Gloria, Sanctus in Benedictus. Od Credo so se našle po njegovi smrti samo skice. 25. avg. l. 1783. je izvajal Mozart to mašo v cerkvi sv. Petra v Solnogradu; sopransko solo-partijo je pela njegova soproga. Ne ve se pa, ali je Mozart že do tedaj izgotovil celo mašo, ali je neizvršena mesta nadomestil z raznimi mesti iz drugih svojih maš. Kmalu nato je dobil naročilo za oratorij, oziroma duhovno kantato „Davidde penitente“. V tej skladbi je porabil mnogo mest iz maše v C-molu. Pozneje je našel André prepis 4 delov te Mozartove maše v nekem tirolskem samostanu. (Te zgodovinske podatke ima dr. Lud. Ritter von Köchel v knjigi „Chronologisch thematisches Verzeichnis sämtlicher Tonwerke von Mozart“ na strani 346.)

V zadnjem času je spravil to glasbeno delo zopet na dan dirigent draždanskega Mozartovega društvenega zbora, Alojzij Schmitt, ki je s pomočjo profesorja Levickega izpopolnil od Mozarta nedovršene dele z odlomki njegovih starejših cerkvenih skladb. In v tej obliki se je v zadnjih treh letih proizvajala ta maša po nekaterih večjih evropskih mestih, dne 27. februarja l. l. pa prvič na Dunaju v velikem „Musikvereinssal-u“.

Na široko je zamišljena in mojstersko uglasbena ta maša; le to napako ima, da jo skoziinskozi preveva posvetni teatralni duh. Cerkvenega duha nima na sebi nikakega in zato tudi pri poslušalcih ne more vzbuditi posebno močnih svetih čuvstev. In vendar je Mozart drugače znal tako čudovito lepo prilagoditi glasbo besedilu, a v svojih cerkvenih skladbah se

večinoma pokaže, da ne umeva cerkvene glasbe, kakor dobro omenja dr. H. Reimann v „Allgem. Musikzeitung“ iz leta 1890. števil. 4.

Predvsem je instrumentacija, oziroma spremljevanje petja pisano v posvjetnem duhu. Kar pojo solisti, zlasti sopran-solo, to bi bile krasne, uprav sijajne točke za kakšno opero, a na sveti tekst se razni koloraturni okraski in trilerji prav slabo prilegajo. Kvečjemu zborovo petje se more imenovati nekoliko cerkvenemu podobno. Pa tudi tukaj je vse z malo izjemami namerjeno na zunanji efekt. Precejšnjo vlogo igra hromatika. Resnobna in najbolj cerkvena sta Kyrie in Agnus, ki sta si sploh prav močno slična. Mogočno in slovesno odmeva Sanctus, katerega zaključuje ravnotako vznesena fuga. Fugiran konec imata tudi Gloria in Credo.

Kdor presoja mašo iz cerkvenoliturgičnega stališča, mora nadalje kot necerkveno označiti obilno ponavljanje tekstov, zlasti pa to, da se Gloria in Credo ne pojeta v celoti, marveč razkosano v presledkih. Gloria je razdeljena na osem, Credo na sedem delov. Tu nastopajo drug za drugim: zdaj štiriglasni zbor, zdaj en sam solist, zdaj duet, potem peteroglasni zbor, potem samo tercet in enkrat pri besedah „Qui tollis peccata mundi“ celo osmeroglasni zbor.

Če primerjamo to Mozartovo mašo z Beethovno „Missa sollemnis“, tedaj je pač Beethovnova bolj cerkvena nego Mozartova. Sicer pa nobena izmed njiju ne odgovarja cerkvenoglasbenim določilom. V koncertnih dvoranah, da, tu je mesto za take maše, in popolnoma odobravati moramo, če se nam tu podajajo. Na cerkvenih korih jih proizvajati, bi pa tudi lahko ne bilo. In končno so te maše za cerkev vsekako predolge; — Mozartova maša v C-molu zahteva za proizvajanje brez presledkov 1½ uro, a za liturgijo treba kratkih maš, ki imajo sicer cel tekst, a ki ne ponavljajo tega, kar zapoje mašnik in kar so pevci sami tudi že odpeli. S. P.

Dopisi.

Gorica. — O priliki občnega zbora Cecilijinega društva se je proizvajala pri slovesni sv. maši Gruberjeva: Missa in hon. immac. Conceptionis op. 173. prav lepo in precej dovršeno; saj je tudi skladba sama primerna za take prireditve, ker poslušavca povzdigne, navduši. Neki hudomušni Italijan je imenoval cerkveno prireditev edino dobro, kar se je storilo isti dan o priliki zborovanja. Naj velja! Toda tako tesnosrčen pa vendar nisem, da bi priznaval samo to; saj je moral na zadnjem občnem zboru biti zadovoljen vsak trezno misleč udeležnik s tem, kar je videl in slišal. Videti je pač bilo večje zanimanje za cecilijansko idejo, kar je pokazalo večje število udeležencev, zlasti od italijanskega oddelka v primeri z drugimi zborovanji. Name je to vplivalo prijetno in ugodno. — V podrobnosti glede zborovanja se ne spuščam; le splošno omenjam dejstvo, da društvo napreduje, se živahno giblje, krepko dela, kar kažejo razne glasbene prireditve in mnoge dobre in zelo porabne publikacije. — Le krepko naprej!

Od predlogov je pač najvažnejši oni, ki ga je storil čast. g. Vodopivec, naj se vendar enkrat ustanovi tako potrebna orglarska šola, vsaj provizorično, in podal tudi nekako navodilo, kako jo vzdržavati. Odbor ima nalogo, da v tem oziru potrebno ukrene. No, sedaj je vsaj nekoliko več upanja, da se zadeva uresniči. Da nas le ne bi varalo!

Za predsednika je bil izvoljen vlč. g. dr. Tarlao, podpredsednikom vlč. g. I. Kokošar, za slovenski oddelek kot blagajnik č. g. Fr. Setničar, kot tajnik P. Aleksander, kot odbor-niki: vlč. gg. A. Čargo, V. Vodopivec, gg. D. Fajgelj, Ferd. Simčič. Živel! Mnogo uspeha!

Pišce na Štajarském. — Dragi „Cerkveni Glasbenik“, že izhajaš blizu 30 let, ali dopisa od tukaj še nisi videl. Kakšna je tukaj cerkvena glasba? Nad 40 let je opravljaj tukaj orglarsko službo za cerkveno peetje nad vse vneti gosp. nadučitelj Ant. Kokot. Ni bilo ob njegovem času slišati tega, kar so počenjali njega kolegi (Tribnik i. dr.). Gojil je 4glasno glasbo prvi tukaj. Latinske maše se niso proizvajale, pač pa slovenske in te strogo cerkvene. Pri peetju mu je pomagala njegova gospa, ki še zdaj pridno hodi pet kot pevka sopranistinja, težko se dobi tak sopranski glas, kakor ga ima ona.

Zdaj je drugače. Zbor šteje 2 soprana, 4 alte, 2 tenorja, 3 base. Poje se po predpisu. Latinske maše rabimo: Gruber op. 15., ta opus je kaj pripraven za deželno, posebno tam kjer so slabiji zbori. Maša je s spremljavo orgel, precej uclodična ter napravlja mogočen vtisk na poslušalec. Tam kjer so slabi zbori mora organist spremljati pevske točke, katere morajo pevci brez orgel peti.

Dalje: Hladnik op. 19. Foerster op. 15. Junfelsner op. 99. Za ofertorij se rabi: Enchiridion von Joh. B. Tressch in od drugih skladateljev. Pri črnih mašah: koral iz Ordinarium Missae in „Cantica sacra“.

Pri navadnih tihih mašah se poje od raznih skladateljev: Hribar, Hladnik, Sattner, Foerster, Fajgelj. Belar. Dobro nam služi tudi Cecilija.

Preludira: Getze op. 36., Renner op. 48., Führer op. 207., Tropman op. 13., Zangl op. 76. Blied, Orgel Album Bd. I von Lipp. (kaj pripraven zvezek za začetnike.) Körner in Kern. Tako sem opisal stanje cerkvene glasbe pri nas za mojega triletnega tukajšnjega bivanja.

Prihodajič ako vam je ljubo,¹⁾ gosp. urednik, bomo pogledali v sosednje župnije.

Iz Djakova. — Red je lepa reč, ena najlepših v poslu; ako se človek reda drži, ne pade nikdar. Vsak stan, da se more pravilno voditi, mora imeti red; tako je tudi lep načrt „reda za organiste“ v zadnji številki Cerkvenega Glasbenika v uvodnem članku, vendar pa je potrebno pri nekaterih točkah nekaj opazk in sicer:

Točka 3. Da je organist dolžan za cerkev note prepisovati in da mu kot za plačilo cerkev le papir preskrbi, to baš nisem še nikdar slišal in je to povsem nova „postava“. Umevno je samo ob sebi, da ne bode organist brez nagrade pisal note za cerkev in še povrh sam kupoval papir, so pač preslabo plačani; zatorej se naj vsakemu organistu ako bode note za cerkveni arhiv pisal, zraven papirja, dá tudi primerna nagrada.

Točka 4. Kar se tiče orgljanja pri poročnih mašah, mi je znano kot večletnemu nslužbencu tega stanu, da ne idejo prosit g. župnika, ako se bode orglalo pri maši (vsaj do sedaj ni bilo te navade) ampak ide navadno ženin sam do organista in ga plati 70 ali 80 kr. in stvar je gotova. Poznam slučaj, da je šel ženin k gosp. župniku, da bi platil tudi organista za orglano sv. mašo, a je gosp. župnik rekel: Saj ni treba orglati! — Lepo —!

Točka 5. Da mora organist pevske vaje držati po dnevu, to je zopet nemogoče in sicer: Ako so pevci in pevkije navadni poljski delavci, imajo posla črez dan, jih gospodar ne bode pustil, dokler se še vidi delati; ako so pa zopet iz obrtniškega ali uradniškega stanu, Vam zopet ne morejo pred 6. uro zvečer iz svojih prostorov in zopet ne boče direktno na vajo šel, niso tako navdušeni, ampak si gre vsak prej iskat opore za svoj želodec in šele po večerji ob 8. uri je moč pevce dobiti skupaj. Neizogibno je, da se morajo pevske vaje po deželi vršiti le v noči, ker pevcem za „božji lon“ se ne more ukazovati, kdaj naj dolazijo k vajam, ampak, kadar si sami izvolijo. Marsikateri organist bi želel sam, da bi se mu ne trebalo truditi tako pozno v noč, ker rajši bi počival, ali ne gre drugače. Imel sem slučaj v poletnem času l. 1897. v št. Lambertu, da smo s pevsko vajo pričeli šele ob polu 11. zvečer, ker prej niso imeli pevci časa; seveda so bili pevci častiti kot malokje.

Za organiste, kar se tiče predpisov in dela, se res skrbi po očetovsko v polni meri; razni predpisi so se že obelodanili, le tega še ni bilo slišati, da bi kdo rekel, po tem načrtu

¹⁾ Prav vseč nam bode. — Urednik.

i redu se bodo pa za organiste uredile in nastavile plače, da bodo mogli pošteno živeti. A tega ni. Zavarovanje zasebnih uslužbencev je sedaj potrjeno in z l. 1907. stopi v veljavo. Zavarovati more se vsakdo, kateri ima stalne letne plače 600 K. Kje mora ubogi organist pristopiti, ker zasluži komaj letno 300 K. Pristopite na pomoč sedaj bednemu organistovskemu stanu in se jedenkrat izkažite, da znate tudi kaj drugega izpeljati, ne le samo načrt „reda“. Da bi bil le tudi načrt „plače“ izdelan in zgotovljen in s tem bo tudi dovršen načrt reda. Kakor vsak stan zahteva učenja, tako tudi organist ne pride rojen „musicus“, ampak se mora tudi, če ne več, vsaj 3 leta učiti, ali vendar je slabše plačan kot navadni hlapec. Pridemo li kdaj na vrsto? Ako se kateri pri svojem predstojniku oglasi za povišanje plače, se mu navadno reče: Saj vendar celi dan nimate nikakega posla, saj ne zaslužite več. Da, ali to ne gre tako. Ako se kdo vsprejme v službo, se mora tudi plačati, da more živeti, ako ima potem kaj dela ali nič, samo da svoj posel v redu vrši. Istina je, da je na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Goriškem najžalostnejši položaj za organiste, zahteva se veliko od njega, ali plačan je tako, kot nobeden — da ne more živeti in ako se potem izgubi dosti mladih fantov med družbo veselih faranov, ni to krivda njegova, ampak njegovih predstojnikov, ker mu ne plačajo toliko, da bi mogel živeti, ampak bi bil skoro odvisen od tega, kar mu ljudje prostovoljno dajo, ali da ga vabijo po hišah, da se more preživljati, ker je primoran jesti ali piti, to kar dobi, bodisi vino ali tudi žganje. Žalostno je to opisovati, kako žive nekateri, ali istina je.

Čisto nekaj drugega glede organistovskih služb je v zagrebški, djakovski, bosanski škofiji. To je pač lepo, tukaj se da vsaj živeti, ker vsaka najmanjša hribska župnija plača organistu 400—500 goldinarjev. Kar se pa tiče trgov i mest, so plače po 1000 goldinarjev. Vzemimo kot vodje pevskih društev, katerih ima tukaj prav mnogo, so tudi jako dobro plačani po 500—600 gld.

Koliko je praznih mest za organista ali zborovodja, ki se izrecno povdarja, da se želi sprejeti Slovence, ali ker se ne oglasi nikdo, so primorani sprejeti Čeha ali „Schwaba“, ker domačih glasbenikov ni toliko, da bi vse sami zasedli. Zakaj bi se tedaj kranjski organisti ne zbližali bolj z bratom Hrvatom, hrvatskim časopisjem in hrvatsko literaturo in tako izvedeli za razpis natečaja, ker bi se mogel marsikateri osrečiti, kar v Kranjskej dosegel nikdar ne bo. Seveda, treba je finega nastopa, da jim človek malo imponira; sicer pa imajo Slovenci itak večji ugled kot drugi Slovani. Ravno sedaj išče pevsko društvo „Dunav“ v Vukovaru I. tenorista; dalo bi mu nagrade mesečno 40—50 K in ako je bodisi katerikoli obrtnik ili tudi organist, osiguralo stalno službo. Jaz bi drage volje poročal vse take natečaje iz hrvatskih oglasnikov „Cerkv. Glasbeniku“, ako bi hotel on vzprejemati na korist kranjskih organistov in priobčevati med dopisi, ne v „inseririh“.*)

V Hrvatski ima že več Slovencev glasbenikov, a so vsi dobro plačani in spoštovani, kot nikjer na Kranjskem, ker hrvatski narod bolj ljubi in zna ceniti petje i glasbo kot Slovenci in tudi više spoštuje osebe in ako vsprejme koga v službo, mu tudi plačo osigura, da more živeti.

Ko te vrstice skoščavam, čitam v kranjskih novinah, da je izvoljen županom pri Metliki gosp. Alojzij Mihelčič, organist. Ker je to prvi župan na Kranjskem iz našega stanu, zatoraj iskreno čestitam in mu kličem: Za ljudstvo in narod! **Studenčan.**

Opomnja uredništva. Sprejeli smo ta dopis dobesedno, kakor nam ga je priposlal naš sotrudnik, dasi se na mnogih krajih z obliko, ki je sentertja predrzna in prepikra ne ujemamo. Pač pa moramo hkrati pripoznati, da naš list ne bo nehal opozarjati odločujočih krogov na to, naj se vendar že enkrat zganejo v prilog organistom. Z rešitvijo gmotnega vprašanja bi bila rešena skoro vsa druga, tičoča se cerkvene glasbe.

*) Vselej radi vstrežemo v prilog našim organistom. Ker pa naš list izbaja mesečno, bi bilo morda še bolje, ako bi gospod dopisnik na razpisane službe za glasbenike opozarjal v „Slovenca“, ki je itak razširjen po vseh krajih naše domovine. **Urednik.**

Današnjemu listu je pridejana I. števil. prilog.

Odgovorni urednik lista **dr. Andrej Karlin.** — Odgovorni urednik glasb. priloge **Anton Foerster.**
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiskala Zadržna tiskarna v Ljubljani.